

TASA-ARVOKOMPASSI:
TYÖKALU TASA-ARVO- JA
YHDENVERTAISUUSTYÖHÖN PERUSOPETUKSESSA

TASA-ARVOKOMPASSI - Työkalu Tasa-arvo- ja Yhdenvertaisuustyöhön perusopetuksessa

ISBN: 978-952-7432-01-3

Päätoimittaja: Mari-Anne Okkolin

Julkaisija: Rauhankasvatusinstituutti ry

Tasa-arvokompassi on tuotettu kansainvälisessä yhteistyöhankkeessa (Gender Equality Charter Mark II), jossa on kansalaisjärjestöjä ja yliopistoja kahdeksasta maasta: Development Education Centre South Yorkshire (Iso-Britannia), Südwind Association for Development Policy and Global Justice (Itävalta), Oxfam Italia (Italia), Forum for Freedom in Education (Kroatia), University of Thessaly (Kreikka), Anthropolis Association (Unkari), Center for Citizenship Education (Puola) ja Slovak Centre for Communication and Development (Slovakia). Jokainen kumppani on tuottanut tasa-arvotyökalun vastaamaan oman maansa tarpeisiin.

Suomen sovelluksen ovat kirjoittaneet: Matti Pihlajamaa, Valo Inkinen, Riikka Jalonen, Minna Laakso, Elina Lauttamäki, Jenni Leppänen, Saara Loukola, Minna Lyytinen, Heidi Nissinen, Mari-Anne Okkolin, Heli Pekkonen ja Venla Suutari.

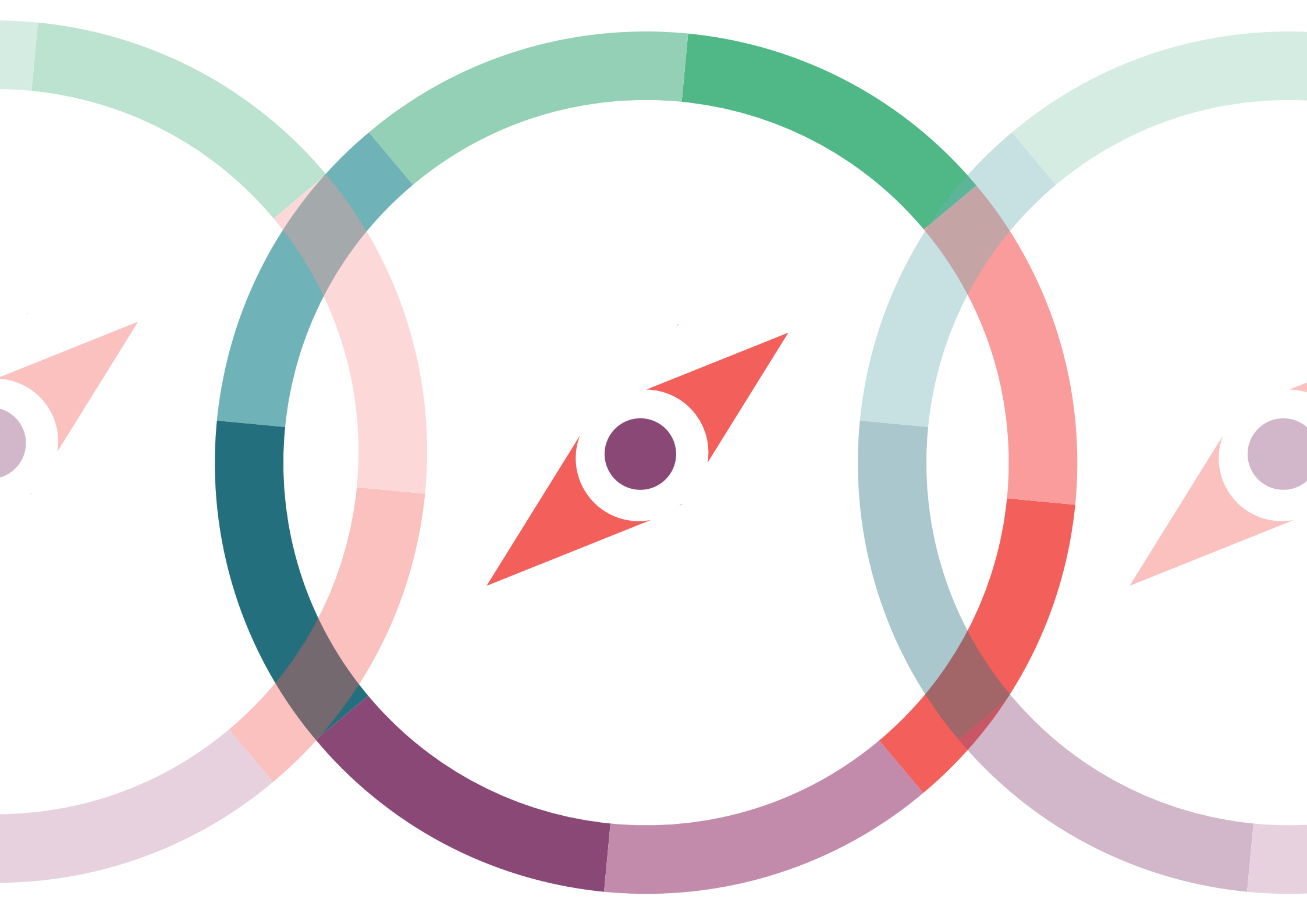
Graafinen suunnittelu, taitto ja kuvitukset: Kiira Sirola

Kiitämme palautteesta ja kommentista asiantuntijatahoja Haaga-Helia, Seta ry, Students of Colour (SOCO), Tasa-arvoinen varhaiskasvatus -hanke, Opetushallitus, Prometheus leirin tuki ry, Tasa-arvovaltuutetun toimisto, Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto, joita konsultoimme Tasa-arvokompassin kehittämisessä.

Pyydämme käyttämään lähdeviitettä: Rauhankasvatusinstituutti, 2020, Tasa-arvokompassi – Työkalu tasa-arvo- ja Yhdenvertaisuustyöhön varhaiskasvatuksessa.

Hanke on rahoitettu Euroopan unionin Erasmus+ -ohjelmasta. Euroopan komissio ei vastaa julkaisun sisällöstä.

Mitä on koulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö?

Koulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö pohjautuu ajatukseen siitä, että jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella oppilaalla on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä.

Koulujen tasa-arvotyön tavoitteena on *edistää* tasa-arvoa ja *puuttua* sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella tapahtuvaan syrjintään. Yhdenvertaisuustyön tavoitteena on *edistää* yhdenvertaisuutta ja *puuttua* muilla perusteilla tapahtuvaan syrjintään. Näitä ovat esimerkiksi ikä, alkuperä, kieli, uskonto, vakaumus, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen ja muut henkilöön liittyvät syyt. Syrjintä voi olla moniperusteista. Tällöin oppilas kokee useisiin eri ominaisuuksiin perustuvaa syrjintää eriaikaisesti tai samanaikaisesti.

Tasa-arvon edistäminen ja yhdenvertaisuuden turvaaminen ovat osa perusopetuslaissa määriteltyjä opetuksen tavoitteita. Lisäksi ne ovat keskeinen osa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita ja sen arvopohjaa. Suomi on myös sitoutunut tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustavoitteisiin useiden kansainvälisten sopimusten kautta.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslait velvoittavat opilaitoksia edistämään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä laatimaan oppilaitoskohtaisen tasa-arvosuunnitelman ja yhdenvertaisuussuunnitelman. Useat viranomaiset suosittelevat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien yhdistämistä, jolloin yhdessä suunnitelmassa käsitellään sekä sukupuoleen perustuvaa että muilla perusteilla tapahtuvaa syrjintää. On myös mahdollista sisällyttää suunnitelmat osaksi koulun toimintaa ohjaaviin asiakirjoihin kuten opetussuunnitelmaan, vuosisuunnitelmaan ja strategiaan.

Tasa-arvokompassin painopiste on tasa-arvotyössä, johon yhdenvertaisuustyö kytkeytyy. Kompassin sanavalinnoissa toistuvat ilmaisut ”sukupuolen ja muiden ominaisuuksien huomioimisesta” sekä ”eri sukupuolten ja moninaisten oppilasryhmien huomiointi”. Näiden sanavalintojen tavoitteena on, että kouluissa pohditaan ja kehitetään omaa toimintaa samanaikaisesti ja mahdollisimman monipuolisesti sekä *tasa-arvon* (sukupuolen, sukupuoli-identiteetin, sukupuolen ilmaisun, kehon sukupuolitettujen piirteiden) että *yhdenvertaisuuden* (iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen ja muihin henkilöön liittyvien ominaisuuksien) näkökulmista.

Mikä on Tasa-arvokompassi? Mihin sitä kannattaa käyttää?

Rauhankasvatusinstituutti on kehittänyt Tasa-arvokompassin eurooppalaisten kumppaneiden kanssa osana Erasmus+ -rahoitteista hanketta (**GECEM, Gender Equality Charter Mark 1**) tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi varhaiskasvatuksessa, peruskouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa.

Tasa-arvokompassin avulla on mahdollista *laa-
tia* tai *päivittää* koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma ja säännöllisesti käytettynä koulut pystyvät sen avulla *seuraamaan* oman tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyönsä etenemistä. Kompassin avulla tehty *arviointi* kannattaakin liittää koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmia.

1 <https://maailmankoulu.fi/gecem/>

Tasa-arvokompassi koostuu viidestä teemakokonaisuudesta:

1 Hallinto ja johtaminen s. 7-11

2 Pedagoginen toiminta s. 12-18

3 Tilat ja ympäristö s. 19-23

4 Asenteet ja vuorovaikutus s. 24-30

5 Huoltajat ja sidosryhmät s. 31-34

Tehtäväkirjaliite alkaa sivulta 37

Koulut voivat käyttää Tasa-arvokompassia kokonaisuudessaan tai keskittyä johonkin teemaan. Kunkin teemakokonaisuuden alle on koottu koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä koskevia tavoitteita sekä ehdotuksia koulun tekemistä konkreettisista teoista oman toimintakulttuurinsa tasa-arvoistamiseksi ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Ehdotusten ja esimerkkien tavoitteena on motivoida kutakin koulua pohtimaan toimintaansa, syventämään osaamistaan ja kehittämään omaa toimintakulttuuriaan tasa-arvoisemmaksi ja yhdenvertaisemmaksi.

Koulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä on kyse pitkäkestoisesta toiminnasta monien eri toimijoiden kesken. Koulujen ei myöskään oleteta tekevän kaikkia ehdotettuja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustekoja kerralla, vaan tasa-arvoista ja yhdenvertaista oppimisympäristöä rakennetaan teko kerrallaan. Tasa-arvokompassista koulut saavat näkökulmia ja käytännön vinkkejä arkisten käytänteiden ja toimintakulttuurinsa kehittämiseen. Toivottavasti innostut Tasa-arvokompassista ja löydät sen avulla uusia ideoita juuri teidän koulunne käyttöön!

Miten Tasa-arvokompassia käytetään?

Tasa-arvokompassi koostuu kahdesta osasta, tekstikirjasta ja sen tehtäväkirjalitteestä, jotka täydentävät toisiaan. Yksityiskohtaiset ohjeet siitä, kuinka Kompassia käytetään, saatte tehtäväkirjasta. Peruseriaatteena on, että Tasa-arvokompassi ohjaa keskustelemaan viiden pääteeman alla olevista tavoitteista ja kuhun-

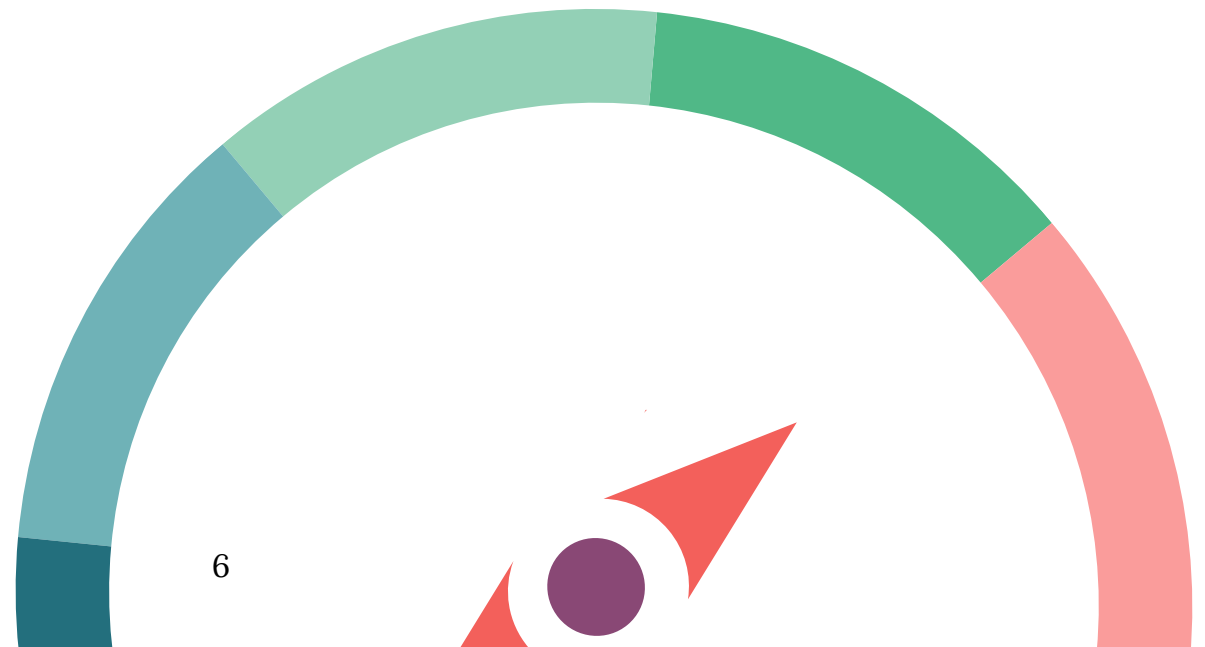
kin tavoitteeseen liittyvistä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteoista. On tärkeää, että keskusteluja – havaintoja, pohdintoja ja ideoita – kirjataan ylös. Tätä dokumentaatiota voidaan hyödyntää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa laatiessa.

Mistä löydän lisää materiaaleja koulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön tueksi?

Osana koulutuskokonaisuutta Rauhankasvatusinstituutti on koostanut teemamateriaalipankin mukailemaan kompassin teemoja. Materiaalipankki on jaoteltu teemoittain sekä oppiasteittain. Sivustolle on koottu runsaasti konkreettisia materiaaleja ja tuntisuunnitelmia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi koko varhaiskasvatusyksikön toimintakulttuurissa.

Materiaalipankki löytyy lyhytlinkillä:
<https://urly.fi/1Mbm>

Lisää materiaalia löytyy Maailmankoulun verkkosivuilta:
www.maailmankoulu.fi

Teema 1:

HALLINTO JA JOHTAMINEN

Keskustelkaa, miten hyvin seuraavat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteot toteutuvat koulussanne kunkin tavoitteen kohdalla. Antakaa sen jälkeen arvio koulunne tilanteesta. Voitte myös valita koulunne kehittämiskohteen.

Tavoite 1.1

Koulu sitoutuu tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen pitkäjänteisesti.

-Koulussa toimii **työryhmä** tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi, jolle on resursoitu riittävästi työaika tehtävän hoitamiseksi laadukkaasti. Työryhmään kuuluu ainakin koulun johdon, opettajien, oppilashuollon ja oppilaiden edustajia.

-Koulu toteuttaa säännöllisesti henkilökunnalle ja oppilaille suunnattuja tasa-arvo- ja **yhdenvertaisuuskyselyitä**. Kyselyiden tuloksia hyödynnetään koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä.

-Kouluun on **laadittu** yhdessä oppilaiden, henkilökunnan ja huoltajien kanssa toiminnalliset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat. Niiden toimeenpanoa **seurataan** säännöllisesti esimerkiksi selkeiden mittareiden tai välitavoitteiden avulla.

-Myös **muuta koulun toimintaa** (ml. keskeiset ohjaavat asiakirjat, hanke- ja kehittämistoiminta, painotusalueet ja oppilasvalinnat) arvioidaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista ja toteutetaan niiden pohjalta tarvittavat muutokset.

-Koulu **tiedottaa** aktiivisesti kaikkia työntekijöitä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslaeista, POPSin velvoitteista sekä muista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevista velvoitteista.

-Koulun **tiedonkeruumenetelmät** huomioivat sukupuolen moninaisuuden. Esimerkiksi lomakkeisiin on mahdollista valita sukupuoleksi 'mies/poika', 'nainen/tyttö', 'muu' sekä 'en halua kertoa'.

-Koulu viestii aktiivisesti tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevista toimistaan. Koulun verkkosivut ja muu **viestintä** on kaikkien saavutettavissa, ja siinä kiinnitetään huomiota monipuoliseen ja ei-stereotyyppiseen ilmaisuun.

Tavoite 1.2

Henkilökunta osallistuu ja kouluttautuu koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön.

-Koko henkilökunta **havainnoi** aktiivisesti koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilannetta, sekä **osallistuu** sen kehittämiseen.

-Henkilökunnalle järjestetään säännöllisesti **mahdollisuuksia** koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön **edistämiseen** (esim. aiheisiin liittyviä tietoiskuja, keskustelumahdollisuuksia tai suunnitteluaikaa henkilökunnan yhteisissä kokouksissa tai erillisissä työryhmissä).

-Koulu selvittää säännöllisesti henkilökunnan osaamista ja oppimistarpeita tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksistä sekä tekee tulosten pohjalta **kouluttautumissuunnitelman**.

-Kouluttautumiseen varataan riittävästi **resursseja** mukaan lukien sijaiskulut.

-Koko henkilökunta **osallistuu** täydennyskoulutukseen tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Koulutukset käsittelevät monipuolisesti ja tutkimusperustaisesti sukupuoleen, etnisyyteen, sosioekonomiseen taustaan, seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin, sukupuolen ilmaisuun, keholliseen moninaisuuteen, toimintakykyyn ja muihin vastaaviin ominaisuuksiin liittyviä kysymyksiä.

-Koulu kannustaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksiin syntyneitä henkilökunnan jäseniä toimimaan **mentoreina** kollegoilleen.

Tavoite 1.3

Opetuksen järjestäjän (henkilöstö)käytänteet edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

-Opetuksen järjestäjä (ja koulu) varmistaa, että tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymykset sisältyvät uusien opettajien, opetusharjoittelijoiden, pidempiaikaisten sijaisten ja muun henkilökunnan **perehdytykseen**.

-Opetuksen järjestäjä on laatinut **henkilöstöä** koskevat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat*, joiden toimeenpanoa seurataan säännöllisesti.

-Opetuksen järjestäjä kerää **henkilöstökäytänteistä** sukupuolittain** eriytettyä tietoa esimerkiksi eri vaatavuustasojen tehtävissä toimivien henkilöiden ja henkilöstönimitysten sukupuolijakamista sekä sukupuolittuneista palkkaeroista. Opetuksen järjestäjä tekee tulosten pohjalta toimia tasa-arvon edistämiseksi.

-Opetuksen järjestäjä (ja koulu) varmistaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön **jatkuvuuden** ja **yhdenmukaisuuden** eri oppiasteiden välillä.

-Opetuksen järjestäjä **jakaa** muille opetuksen järjestäjille ja asiantuntijaverkostoille hyviä toimintatapoja tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi kasvatusalan (henkilöstö)käytänteissä.

(*Kuuluvat henkilöstöpoliittisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitteluun ja -työhön.

**Tämänhetkisen lain mukaan tietoa voi kerätä vain miehistä ja naisista.)

Tavoite 1.4

Oppilaat osallistuvat aktiivisesti koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön.

-Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön tavoitteena on edistää oppilaiden osallisuutta ja pystyvyyden tunnetta. Oppilaat voivat **vaikuttaa** koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön.

-Eri-ikäiset oppilaat **osallistuvat** monipuolisesti tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus-suunnitelmien tekemiseen ja seurantaan suunnitteluprosessin kaikissa vaiheissa.

-Oppilailla on **edustus** ja toimivaltaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksiä käsittelevässä työryhmässä. Oppilaiden edustajisto heijastaa oppilaiden moninaisuutta. Tätä voidaan edistää hyödyntämällä esim. kiertävää edustusta.

-Oppilaat toimivat aktiivisesti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi **koulussa** (esim. järjestämällä tapahtumia tai vertaiskoulutusta).

-Oppilaat edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ympäröivässä **yhteiskunnassa** esimerkiksi opetuksen osana tehtävillä vaikuttamisteoilla ja opintoihin liittyvillä omilla projekteilla.

Teema 2:

PEDAGOGINEN TOIMINTA

Keskustelkaa, miten hyvin seuraavat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteot toteutuvat koulussanne. Antakaa sen jälkeen itsellenne arvio koulunne tilanteesta. Voitte myös valita oppilaitoksellenne kehittämiskohteen.

Tavoite 2.1

Kaikkien luokka-asteiden ja oppiaineiden opetussisällöt edistävät läpileikkaavasti tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

-Opetuskäytännöt kannustavat opiskelijoita **normitietoiseen** ajatteluun sekä toimimaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

-Koulu **kartoittaa**, miten tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä käsitellään eri luokka-asteilla ja oppiaineissa. Kartoituksen pohjalta määritellään toimia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

-Opettajat keskustelevat opettajaverkostoissa sukupuolen ja muiden ominaisuuksien merkityksestä **opintasuoritusten arvioinnissa**. Arviointikriteerien suunnittelussa huomioidaan ja puretaan sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyviä ennakkoluuloja sekä varmistetaan, että oppilaita arvioidaan samoin kriteerein sukupuolesta tai muista ominaisuuksista riippumatta. Arviointia eriytetään esimerkiksi oppimisvaikeuksien tai kielellisen moninaisuuden huomioimiseksi.

-**Opettajat** ja muu henkilökunta **korostavat** omassa toiminnassaan **kaikkien oppiaineiden tärkeyttä**, eivätkä he arvota oppiaineita hierarkkisesti.

-Kaikkien luokka-asteiden ja oppiaineiden opetussisällöt huomioivat ihmisten moninaisuuden esimerkiksi tuomalla esiin myös naisten, tyttöjen, sukupuolivähemmistöjen ja muiden **marginalisoitujen ryhmien saavutuksia** kyseisellä alalla.

Tavoite 2.2

Koulun opetussuunnitelma edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, ja näiden sisältöjen käsittelyyn varataan riittävästi oppitunteja, työpajoja ja teemapäiviä.

-Koulu järjestää tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä **oppitunteja, työpajoja ja teemapäiviä**. Oppituntien, työpajojen ja teemapäivien tavoitteena on normitietoisuuden lisääntyminen, kriittisen ajattelun kehittäminen ja sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyvien haitallisten stereotyyppien purkaminen.

-Koulu tarjoaa oppilaille **moninaisuutta kunnioittavaa seksuaalikasvatusta** ikätason mukaisesti. Seksuaalikasvatus huomioi seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden.

-Koulu tekee säännöllisesti tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen keskittyviä **vierailukäyntejä** koulun ulkopuolisiin kohteisiin ja kutsuu kouluvierailijoita käsittelemään näitä aiheita oppilaiden kanssa.

-**Opetussuunnitelman** yleisten ja oppiainekohtaisten osien kirjaukset edistävät tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista koulun toiminnassa.

Tavoite 2.3

Oppimateriaalit edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, ja oppilaita kannustetaan oppimateriaalien kriittiseen arviointiin.

-Henkilökunta arvioi **oppimateriaalien tekstejä ja kuvastoja** moninaisuuden näkökulmista sekä keskustelee näistä aiheista oppilaiden kanssa.

-Oppimateriaaleja valittaessa kiinnitetään huomiota **moninäkökulmaisuuteen**, kielellisen moninaisuuden huomioimiseen sekä tekstien ja kuvastojen inklusiivisuuteen sukupuolen ja muiden ominaisuuksien näkökulmista.

-Koulussa käytettävät **oppimateriaalit edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta** sekä läpileikkaavasti että erikseen. Ne käsittelevät ilmiöitä eri sukupuolten ja vähemmistöjen näkökulmista sekä kuvaavat ryhmien sisäisiä eroja.

-Kaikkiin oppiaineisiin sisällytetään **kriittisen medialukutaidon** opetusta.

Tavoite 2.4

*Koulu purkaa valinnaisaine-
valintoihin liittyviä stereo-
typioita.*

-Henkilökunta korostaa **ohjauskäytännöissä**, että kaikkia valinnaisaineita voi valita sukupuolesta ja muista ominaisuuksista riippumatta.

-Oppilaita **kannustetaan** aktiivisesti myös sukupuolen ja muiden ominaisuuksien näkökulmista epätyypillisiin valinnaisainevalintoihin.

-Henkilökunta **purkaa** sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyviä **haitallisia ennakkoluuloja** eri valinnaisaineiden kohdalla esimerkiksi varmistamalla ihmisten moninaisuuden näkymisen kurssien kuvausteksteissä ja kuvituskuvin.

-**Lukujärjestyksiä ja valinnaisainetarjotinta** laadittaessa huomioidaan moninaisten ja epätyypillistenkin valinnaisaine yhdistelmien mahdollisuus.

-Koulu **kerää sukupuolittain eriytettyä tietoa** oppilaiden tekemistä valinnaisainevalinnoista. Tietoa hyödynnetään koulun tasa-arvotyössä.

Tavoite 2.5

Opetus ja oppilaanohjaus purkavat koulutus- ja uravalintojen sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyvää segregaatiota.

-Oppilaille järjestetään mahdollisuuksia tutustua **monenlaisiin koulutus- ja uravalintoihin** esimerkiksi asiantuntija- tai työpaikkavierailujen osana. Henkilökunta on tietoinen etnisyyteen ja muihin ominaisuuksiin liittyvistä stereotyyppioista, ja kannustaa nuoria monipuolisille koulutus- ja urapoluille.

-Koulu pyytää myös sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyviä **epättyypillisiä valintoja** tehneitä entisiä oppilaita vierailemaan ja kertomaan koulutus- ja urapoluistaan.

-Opetuksessa ja ohjauksessa puretaan eri **ammatteihin liittyviä stereotyyppioita** sukupuolen ja muiden ominaisuuksien näkökulmista.

-Opinto-ohjaajat etsivät tietoa ja keskustelevat **tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustietoisesta oppilaanohjauksesta**, arvioivat sen toteutumista koulussa ja määrittävät toimia sen kehittämiseksi.

-Kouluun on tehty **ohjaussuunnitelma**, johon on määritelty konkreettiset keinot sukupuolittietoisien ja muut ominaisuudet huomioivan ohjauksen toteuttamiseksi. Suunnitelmaa arvioidaan säännöllisesti ja arvioinnin pohjalta tehdään toimia sukupuolittietoisuuden edistämiseksi.

Tavoite 2.6

Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvää opetusta suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa.

-Oppilailta kartoitetaan kyselyjen tai keskustelujen avulla, missä **oppiaineissa** ja millaisissa **tilanteissa** he kokevat oppivansa tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä sisältöjä.

-Oppilailta selvitetään kyselyjen tai keskustelujen avulla, millaisia sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyviä **stereotyyppioita** oppilaat yhdistävät eri oppiaineisiin sekä koulutus- ja uravalintoihin.

-Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmat huomioidaan koulun **oppilaskunta- ja tukioppilastoiminnassa**. Oppilaiden edustajisto heijastaa oppilaiden moninaisuutta.

Teema 3: **TILAT JA YMPÄRISTÖ**

Keskustelkaa, miten hyvin seuraavat tassa-arvo- ja yhdenvertaisuusteot toteutuvat. Antakaa sen jälkeen itsellenne arvio koulunne tilanteesta. Voitte myös valita koulunne kehittämiskohteen.

Tavoite 3.1

Koulu varmistaa kaikille yhdenvertaisen pääsyn kaikkiin koulun tiloihin.

-Koulun yhteisissä tiloissa ja piha-alueilla on tarjolla monenlaisia **toimintamahdollisuuksia**, jotka ovat kaikille avoimia. Oppilaat käyttävät yhteisiä tiloja ja piha-alueita tasapuolisesti sukupuolesta tai muista ominaisuuksista riippumatta. Henkilökunta tekee tarvittaessa toimia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tukemiseksi tilojen ja piha-alueiden käytössä.

-**Oppimisympäristöjen** suunnittelussa huomioidaan oppilaiden moninaisuus.

-Tilojen suunnittelussa ja muokkaamisessa otetaan huomioon oppilaiden **erilaiset toimintakyvyt**. Koulu tekee säännöllisesti esteettömyyskartoituksia sekä muokkaa niiden pohjalta tilojaan esteettömämmiksi ja saavutettavammiksi.

-Koulussa on tytöille ja pojille **eriytettyjä ja sukupuolittamattomia wc- ja pukutiloja** ja niiden suunnittelussa on huomioitu kuukautishygieniaan liittyvät kysymykset.

-Sukupuolivähemmistöihin kuuluvat oppilaat saavat käyttää sukupuoli-identiteettinsä mukaisia tai **turvallisiksi kokemiaan wc- ja pukutiloja**.

-Pukutiloissa on mahdollista peseytyä ja vaihtaa vaatteet myös **yksityisesti tai avustajan** kanssa.

Tavoite 3.2

Oppilaiden tukipalvelut edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

-Koulu järjestää tarvittaessa liikuntarajoitteisille oppilaille **ohjausta**, joka auttaa heitä osallistumaan koulun toimintoihin omien toiveidensa mukaisesti.

-**Oppilashuoltoryhmä** huomioi sukupuolen ja muihin ominaisuuksiin liittyvän moninaisuuden kaikessa toiminnassaan, ja heidän on mahdollista kouluttautua tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyen.

-Kaikilla **oppilailla** on **mahdollisuus keskustella** ikätason mukaisesti sukupuoleen, seksuaalisuuteen ja seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvistä kysymyksistä **terveydenhoitajan, lääkärin ja/ tai koulupsykologin kanssa**.

-Kaikilla oppilailla on mahdollisuus saada tukea **kohdatessaan syrjintää**. Oppilashuoltoryhmällä on riittävää osaamista esimerkiksi seksuaaliseen suuntautumiseen ja rasismiin liittyvän syrjinnän vaikutuksista mielenterveyteen.

-**Kouluterveydenhuollosta saa ehkäisyvälineitä** sekä ikätason mukaisesti tietoa seksitaudeilta ja raskaudelta suojautumiseksi. Palvelut huomioivat seksuaalisen suuntautumisen, sukupuolen ja kehojen moninaisuuden.

Tavoite 3.3

Koulussa esillä olevat materiaalit edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

-Koulussa on esillä **materiaaleja**, joilla se viestii edistävänsä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

-Koulussa esillä olevissa materiaaleissa esiintyy sukupuolen ilmaisultaan erilaisia **ihmisiä monenlaisissa rooleissa**. Kuvissa näkyy monenlaisia perhe- ja suhdemuotoja.

-Koulussa esillä olevissa materiaaleissa käytetty **kieli** huomioi sukupuolen ja muihin ominaisuuksiin liittyvän **moninaisuuden**. Esimerkiksi hetero-oletusta voidaan purkaa käyttämällä sukupuoli-neutraalia ilmaisua kumppanista tai puolisoista.

-Koulun käyttämiä ja itsensä tuottamia **materiaaleja arvioidaan** tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista. Niihin tehdään tarvittaessa muutoksia, jotta ne purkavat sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyviä haitallisia stereotyyppioita.

Tavoite 3.4

Oppilaat toimivat aktiivisesti koulun tilojen tasa-arvoistamiseksi ja yhdenvertaisuuden takaamiseksi.

-Oppilaita kannustetaan keskustelemaan ja esittämään kehitysehdotuksia **koulun tiloista** tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista. Oppilaiden kehitysehdotukset huomioidaan tilojen muuttamisessa.

-Oppilaat osallistuvat **viestintämateriaalien arviointiin** sekä muutosten tekemiseen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan omien tasa-arvoisempien ja yhdenvertaisempien materiaalien tuottamiseen.

-Oppilaille järjestetään mahdollisuuksia arvioida, miten **turvalliseksi ja inklusiiviseksi** he kokevat koulun eri tilat. Tulosten perusteella koulun tiloja muutetaan tasa-arvoisemmiksi ja yhdenvertaisemmiksi.

-**Oppilaita rohkaistaan jakamaan näkemyksiään** turvallisista ja inklusiivisista kouluympäristöistä henkilökunnan kanssa.

Teema 4: ASENTEET JA VUOROVAIKUTUS

Keskustelkaa, miten hyvin seuraavat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteot toteutuvat koulussanne. Antakaa sen jälkeen itsellenne arvio koulunne tilanteesta. Voitte myös valita koulullenne kehittämiskohteen.

Tavoite 4.1

Koulu tukee aktiivisesti sukupuolitietoista ja syrjimättömyyttä kielenkäyttöä.

-Koululla on **nollatoleranssi syrjivään kielenkäyttöön** ja sen säännöt kieltävät seksistisen, homo- ja transfobisen, rasistisen, ableistisen ja muun syrjivän kielen. Koulu selvittää henkilökunnan ja oppilaiden kokemuksia syrjivästä kielenkäytöstä ja tekee tarvittaessa niihin liittyviä toimenpiteitä.

-Henkilökunta ja oppilaat **tunnistavat** syrjivän kielenkäytön ja **puuttuvat** siihen aina sitä kohdatessaan. He etsivät aktiivisesti tietoa ja toimintamalleja sukupuolitietoiseen ja syrjimättömään kielenkäyttöön liittyen.

-Opettajat itse- ja vertais**arvioivat** sekä omaa että kollegoidensa **kielenkäyttöä** tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista.

-**Oppilaat järjestävät vertaisopetusta** syrjivään kielenkäyttöön liittyen esimerkiksi tukioppilas- tai opiskelijakuntatoiminnan yhteydessä.

-Henkilökunta puhuttelee oppilaiden **etunimillä sukupuolen sijaan** sekä kunnioittaa heidän omaa määrittelyä sukupuolestaan. Oppilailta kysytään heidän käyttämiään persoonapronomineja, mikäli opetuksessa käytetty kieli sisältää sukupuolitettuja pronomineja.

Tavoite 4.2

Koulu tukee oppilaiden käyttäytymistä sukupuolitietoisesti ja yhdenvertaisesti.

-Ominaisuuksiltaan erilaiset **oppilaat tekevät luontevasti yhteistyötä** oppitunneilla. Oppilaita ei jaeta tarpeettomasti sukupuolen, etnisen taustan tai muun ominaisuuden mukaan eriyettyihin ryhmiin. Henkilökunta tukee yhteistyötä esimerkiksi ryhmyttämisellä ja luomalla aktiivisesti turvallista ilmapiiriä ja vastuutehtävät on jaettu tasaisesti eri opiskelijoille.

-Henkilökunta sopii yhdessä oppilaiden kanssa **käytännöistä**, joilla varmistetaan, että **ketään ei suljeta ryhmän ulkopuolelle** esimerkiksi toimintakyvyn, katsomuksen, etnisen taustan, seksuaalisen suuntautumisen tai muun ominaisuuden vuoksi.

-Henkilökunta keskustelee säännöllisesti nuorten keskinäisistä **ryhmäjäoista** ja vertaissuhteista sukupuolen ja muiden ominaisuuksien näkökulmista. Oppilaitoksessa seurataan ryhmien muodostumiseen liittyviä stereotyyppioita ja puututaan niihin.

-Opettajat **antavat yhtä paljon huomiota** kaikille opiskelijoille kehumalla heitä tasaisesti. Henkilökunta puuttuu kaikkien opiskelijoiden ei-toivottuun käyttäytymiseen tasapuolisesti.

-Oppilaitoksen yhteiset **juhlat ja tilaisuudet** eivät vahvista vaan **purkavat stereotyyppioita**. Ne ovat saavutettavia kaikille sekä huomioivat kulttuurisen, uskonnollisen ja katsomuksellisen moninaisuuden.

Tavoite 4.3

Koulu toimii aktiivisesti kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän päättämiseksi.

-Henkilökunta tukee sellaisen ilmapiirin syntymistä, jossa **jokainen oppilas** nähdään ensisijaisesti **yksilönä** eikä ominaisuutensa edustajana.

-Koulussa laaditaan **turvallisen tilan periaatteet** yhdessä henkilökunnan ja oppilaiden kanssa. Henkilökunta ja oppilaat sitoutuvat rakentamaan turvallista tilaa aktiivisesti.

-Koulun **järjestyssäännöt** edellyttävät **puuttumista kiusaamiseen ja syrjintään**. Koulussa toimii moninaisia häirintäyhdyshenkilöitä, jotka tarjoavat tukea ja neuvontaa kiusaamista ja syrjintää kokeneille oppilaille. **Yhdyshenkilöiden lisäksi** oppilaat voivat kääntyä oppilaitoksen **kaikkien aikuisten puoleen** ja henkilökunta puuttuu syrjintätilanteisiin.

-Henkilökunta **keskustelee** sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin perustuvan kiusaamisen ja muun syrjinnän eri muodoista, erityisesti syrjivien valtasuhteiden tunnistamista koulun arjessa ja niihin puuttumisesta.

-Seksuaalista häirintää ja muuta sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa **käsitellään opetuksessa ikätasoon sopivalla tavalla**. Koulussa on selkeä toimintaohje seksuaaliseen häirintään ja muihin sukupuoleen perustuvan väkivallan tekoihin puuttumiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi. Henkilökunta, oppilaat ja vanhemmat tietävät toimintaohjeista sekä tarjolla olevista tukipalveluista.

Tavoite

4.4

-Henkilökunta **huomioi tasapuolisesti** kaikkia oppilaita riippumatta sukupuolesta, ihonväristä, toimintakyvystä tai muusta ominaisuudesta.

-Henkilökunnan **äänenkäyttö ja käytetyt äänensävyt ovat samanlaisia** kaikkia kohtaan riippumatta oppilaiden ominaisuuksista.

-Henkilökunta huomioi nonverbaalisessa vuorovaikutuksessaan **erilaisia kulttuurisia käsityksiä** esimerkiksi koskettamiseen liittyen sekä moninaisia temperamentteja ja vuorovaikutuksen tapoja.

-Henkilökunta **tarkastelee** säännöllisesti nonverbaalista vuorovaikutustaan tasa-arvon ja **yhdenvertaisuuden näkökulmista** sekä tekee vuorovaikutukseen tarvittavia muutoksia. Esimerkiksi henkilökunnan fyysiset eleet ja ilmeet voivat kertoa sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyvistä ennakkokäsityksistä.

Tavoite 4.5

Oppilaat osallistuvat syrjinnän, seksuaalisen häirinnän ja muun sukupuoleen perustuvan väkivallan lopettamiseksi tähtäävään toimintaan.

-Koulu **tiedottaa** aktiivisesti oppilaita ja henkilökuntaa seksuaalisen häirinnän ja muun sukupuoleen perustuvan väkivallan vastaisesta **toimintaohjeesta**. Oppilaita kannustetaan ilmoittamaan ja keskustelemaan seksuaalisesta häirinnästä ja muusta sukupuoleen perustuvasta väkivallasta.

-Oppilaat ja henkilökunta **tunnistavat** syrjivän kielenkäytön ja puuttuvat seksistiseen ja muuhun syrjivään kielenkäyttöön aina sitä kohdatessaan. Asiasta keskustellaan joko suoraan asianosaisen tai opettajan kautta.

-Oppilaat osallistuvat syrjinnän vastaiseen työhön koulussa, kuten **turvallisemman tilan** periaatteiden luomiseen ja aktiiviseen ylläpitämiseen. Heille tarjotaan vaikuttamismahdollisuuksia syrjinnän ja häirinnän lopettamiseksi esimerkiksi kerhoissa, tukiopilas- ja oppilaskuntatoiminnassa.

-Oppilaille järjestetään säännöllisesti **keskustelumahdollisuuksia** ja työpajoja sekä tiedotetaan olemassa olevista **tukipalveluista**. Heille jaetaan tietoa myös ulkopuolisten toimijoiden tarjoamista neuvonta- ja tukipalveluista seksuaalista häirintää ja muuta sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa kohdanneille sekä väkivallan tekijöille.

-Koulu **kerää** oppilailta säännöllisesti **tietoa** seksuaalisesta **häirinnästä** ja muista sukupuoleen perustuvan väkivallan teoista. Tiedon pohjalta määritellään toimia väkivallan ennaltaehkäisemis- ja puuttumiskeinojen parantamiseksi.

Tavoite 4.6

Koulu tarjoaa oppilaille monipuolisia leikki- ja pelimahdollisuuksia sekä välineitä

-Oppilaille on **tarjolla monenlaisia** leikki- ja pelivälineitä ja kannustetaan hyödyntämään niitä sukupuolesta ja muista ominaisuuksista riippumatta.

-Henkilökunta **kannustaa** välitunneilla kaikkia oppilaita **monenlaisiin** leikin ja liikunnan **muotoihin** sekä rohkaisee oppilaita leikkimään ja toimimaan myös niiden lasten kanssa, joiden kanssa he eivät tyypillisesti leiki.

-Oppilaille tarjolla olevia leikki- ja peliresursseja hyödynnetään opetuksessa sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyvien **stereotyyppien ja normien purkamiseen**.

-Oppilaiden käytössä olevat lelut ja pelit tarjoavat oppilaille monipuolisesti **samaistumisen kohteita**.

-Henkilökunta **tarkastelee** leluja, kirjoja ja pelejä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista. Syrjivät lelut, kirjat ja pelit poistetaan käytöstä, ja uusien hankkimisessa otetaan huomioon oppilasryhmien moninaisuus.

Teema 5: **HUOLTAJAT JA SIDOSRYHMÄT**

Keskustelkaa, miten hyvin seuraavat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteot toteutuvat koulussanne. Antakaa sen jälkeen itsellenne arvio koulunne tilanteesta. Voitte myös valita koulullenne kehittämiskohteen.

Tavoite 5.1

Koulu ottaa huoltajat mukaan osaksi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä.

-Koulu **huomioi perheiden moninaisuuden** kaikessa toiminnassaan. Koulu järjestää tarvittaessa tulkkausta huoltajille, viestii selkeästi sekä tekee kaikesta toiminnasta saavutettavaa eri sosio-ekonomisista taustoista tuleville perheille.

-Henkilökunta **keskustelee** säännöllisesti oppilaitoksen **vanhempainyhdistyksen** tai muiden huoltajia edustavien tahojen kanssa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöstä sekä kehittää yhteistyötä käytyjen keskustelujen pohjalta.

-Koulu **järjestää** tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvää **koulutusta huoltajille**. Nämä voivat olla esimerkiksi ohjattuja keskusteluja tai ulkopuolisten asiantuntijoiden puheenvuoroja vanhempainiltojen yhteydessä.

-Oppilaita kannustetaan ikätason mukaisesti **keskustelemaan** sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyvistä haitallisista **stereotyyppioista** huoltajiensa kanssa.

-Koulu **viestii** aktiivisesti tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevista toimistaan. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat ovat esillä koulun verkkosivuilla.

Tavoite 5.2

Koulu tekee tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä yhdessä muiden yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa.

-Koulu **kartoittaa** säännöllisesti järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa tekemäänsä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä sekä **kutsuu** niitä **osallistumaan** oppilaitoksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön.

-Koulu tekee yhteistyötä alueen **kirjaston** kanssa ja esimerkiksi pyytää lukuvinkkauksia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden käsitteilyyn ja järjestää vierailuja esimerkiksi **museoihin, teattereihin ja konsertteihin**, joissa käsitellään tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä teemoja.

-Koulu **purkaa** ominaisuuksiin liittyviä stereotyyppioita **työelämän edustajien kanssa** tekemässään yhteistyössä.

-Koulu **puuttuu** aktiivisesti tapauksiin, joissa oppilaat kohtaavat **syrjintää TET- tai harjoittelujaksoilla**. Syrjintään liittyviä kysymyksiä selvitetään esimerkiksi osana opinto-ohjausta, ja opinto-ohjaajat ovat tarvittaessa yhteydessä työnantajiin.

-Koulu **toimii** aktiivisesti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi **lähiyhteisössä** ja laajemmin **yhteiskunnassa**. Koulu voi esimerkiksi järjestää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviä tapahtumia tai viestiä kokemuksistaan päättäjille.

Tavoite 5.3

Oppilaat edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta lähiyhteisöissään ja laajemmin yhteiskunnassa.

-Opetuksessa **puretaan osallistavasti** sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyviä haitallisia stereotyyppiä ja hyödynnetään oppilaiden omia yhteiskunnallisia havaintoja.

-Oppilaat voivat tehdä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä **yhteiskunnallisia vaikuttamistekoja** osana opetusta ja opintoihin liittyvien omien projektien avulla.

-Oppilaille **järjestetään** säännöllisiä mahdollisuuksia jakaa näkemyksiään ja vertaiskouluttaa muita oppilaita tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksistä esimerkiksi oppilaskunta- tai tukioppilas-toiminnan yhteydessä.

TEHTÄVÄKIRJALIITE PERUSOPETUS

Miten Tasa-arvokompassia käytetään?

Tasa-arvokompassi koostuu kahdesta osasta, teksti- ja tehtäväkirjoista, jotka täydentävät toisiaan. Teksti- ja tehtäväkirjat on molemmat jaettu viiteen eri teemaan. Käykää ensimmäiseksi teemoja läpi tekstikirjan kysymysten avulla, keskustelkaa sekä kirjatkaa ylös havaintojanne ja toimianne. Myöhemmin voitte hyödyntää näitä kirjauksia esimerkiksi yksikkönne tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa laatiessa.

Tämän jälkeen voitte ottaa käyttöönnne tehtäväkirjan, jossa itsearvioidaan oppilaitoksen toimintaa näissä viidessä eri teemassa. Voitte laskea ja kirjata eri teemoista pisteet alla olevan taulukon mukaisesti, ja lopuksi laskea pisteet yhteen. Pisteet yhteenlaskettuanne saatte arvion, onko teema kokonaisuudessaan yksikössä puuttuvalla, alkavalla, kehittyvällä vai vakiintuvalla tasolla. Tämä voi auttaa yksikköänne havaitsemaan, mihin teemoihin erityisesti kiinnittää huomiota ja missä on jomenty eteenpäin.

Arviointi kannattaa tehdä yhdessä esimerkiksi työryhmässä, johon kuuluu useampi henkilö sekä työyhteisöstä että johdosta. Miettikää myös, kuinka saatte oppilaat tai lapset mukaan arviointiin ja kehittämiseen sekä missä teemoissa heidän äänensä kuuleminen olisi erityisen tärkeää.

0 (puuttuva)	Yksikkö ei ole vielä toteuttanut tai suunnitellut tavoitteeseen liittyviä tekoja.
1 (alkava)	Yksikkö on alkanut suunnitella ja toteuttaa yksittäisiä tavoitteeseen liittyviä tekoja.
2 (kehittyvä)	Yksikkö toteuttaa useita tavoitteeseen liittyviä toimia. Tavoitteen eteen tehdyt teot eivät kuitenkaan ole säännöllisiä.
3 (vakiintunut)	Yksikkö toteuttaa kaikkia tai lähes kaikkia tavoitteeseen liittyviä tekoja suunnitelmallisesti. Yksiköllä on toimivat ja vakiintuneet käytännöt tavoitteeseen liittyviin tekoihin.

Teema 1:
HALLINTO JA JOHTAMINEN

**Tavoite
1.1**

Koulu sitoutuu tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen pitkäjänteisesti.

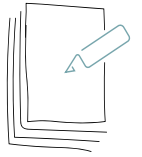

**Tavoite
1.2**

Henkilökunta osallistuu ja koulutuu koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

**Tavoite
1.3**

Opetuksen järjestäjän (henkilöstö)käytännöt edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

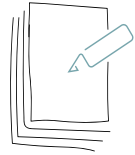

**Tavoite
1.4**

Oppilaat osallistuvat aktiivisesti koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön.

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

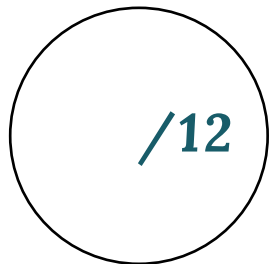
Erytysuomio tästä tavoitteesta:

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erytysuomio tästä tavoitteesta:

TEEMAN "HALLINTO JA JOHTAMINEN" KAIKKIEN TAVOITTEIDEN PISTEET YHTEENSÄ

0-2 pistettä PUUTTAVA
3-5 pistettä ALKAVA
6-9 pistettä KEHITTYVÄ
10-12 pistettä VAKIINTUNUT

Saavutettu taso:

POHTIKAA MYÖS SEURAAVIA AVOIMIA KYSYMYKSIÄ TEEMAAN "HALLINTO JA JOHTAMINEN" LIITTYEN. LISTATKAA VASTAUKSENNE RANSKALAISILLA VIIVOILLA.

1 Millaisia hallintoon ja johtamiseen liittyviä kehittämiskohteita oppilaitoksessanne on?

.....
.....

2 Missä hallintoon ja johtamiseen liittyvissä teoissa olette onnistuneet viimeisen vuoden aikana?

.....
.....

Mihin hallintoon ja johtamiseen liittyviin tekoihin sitoudutte seuraavan vuoden aikana?

.....
.....

Miten arvioitte ja seuraatte etenemistänne edellä päättämässänne teoissa?

.....
.....

Mitä muita hallintoon ja johtamiseen liittyviä tekoja oppilaitoksenne tekee?

.....
.....

Miten? (toimintasuunnitelma, alustava aikataulu ja vastuut)

.....
.....

Teema 2: **PEDAGOGINEN TOIMINTA**

**Tavoite
2.1**

Kaikkien luokka-asteiden ja oppiaineiden opetussisällöt edistävät läpileikkaavasti tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

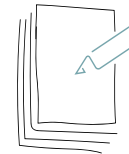

**Tavoite
2.2**

Koulun opetussuunnitelma edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, ja näiden sisältöjen käsittelyyn varataan riittävästi oppitunteja, työpajoja ja teemapäiviä.

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

**Tavoite
2.3**

Oppimateriaalit edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, ja oppilaita kannustetaan oppimateriaalien kriittiseen arviointiin.

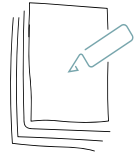

**Tavoite
2.4**

Koulu purkaa valinnaisainevalintoihin liittyviä stereotyyppioita.

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

**Tavoite
2.5**

Opetus ja oppilaanohjaus purkavat koulutus- ja uravalintojen sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyvää segregaatiota.

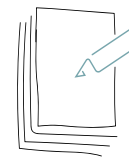

**Tavoite
2.6**

Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvää opetusta suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa.

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

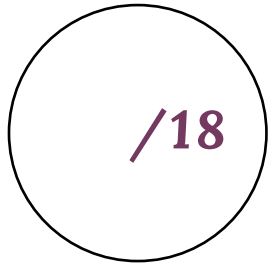
Erityishuomio tästä tavoitteesta:

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

TEEMAN ”PEDAGOGINEN TOIMINTA” KAIKKIEN TAVOITTEIDEN PISTEET YHTEENSÄ

- 0–3 pistettä PUUTTUVAA
- 4–8 pistettä ALKAVA
- 9–14 pistettä KEHITTYVÄ
- 15–18 pistettä VAKIINTUNUT

Saavutettu taso:

POHTIKAA MYÖS SEURAAVIA AVOIMIA KYSYMYKSIÄ TEEMAAN ”PEDAGOGINEN TOIMINTA” LIITTYEN. LISTATKAA VASTAUKSENNE RANSKALAISILLA VIIVOILLA.

1 Millaisia pedagogiseen toimintaan liittyviä kehittämiskohteita oppilaitoksessanne on?

.....

.....

2 Missä pedagogiseen toimintaan liittyvissä teoissa olette onnistuneet viimeisen vuoden aikana?

.....

.....

3 Mihin pedagogiseen toimintaan liittyviin tekoihin sitoudutte seuraavan vuoden aikana?

.....

.....

4 Miten arvioitte ja seuraatte etenemistänne edellä päättämässänne teoissa?

.....

.....

5 Mitä muita pedagogiseen toimintaan liittyviä tekoja oppilaitoksenne tekee?

.....

.....

6 Miten? (toimintasuunnitelma, alustava aikataulu ja vastuut)

.....

.....

Teema 3: **TILAT JA YMPÄRISTÖ**

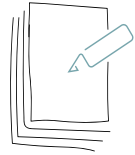
Koulu varmistaa kaikille yhdenvertaisen pääsyn kaikkiin koulun tiloihin. .

Oppilaiden tukipalvelut edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

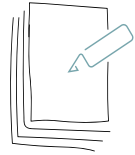
Koulussa esillä olevat materiaalit edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Oppilaat toimivat aktiivisesti koulun tilojen tasa-arvoistamiseksi ja yhdenvertaisuuden takaamiseksi.

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

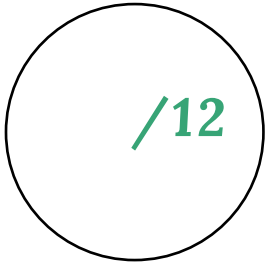
Erityishuomio tästä tavoitteesta:

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

TEEMAN "TILAT JA
YMPÄRISTÖ" KAIKKIEN
TAVOITTEIDEN PISTEET
YHTEENSÄ

0-2 pistettä PUUTTUVA
3-5 pistettä ALKAVA
6-9 pistettä KEHITTYVÄ
10-12 pistettä VAKIINTUNUT

Saavutettu taso:

POHTIKAA MYÖS SEURAAVIA AVOIMIA KYSYMYKSIÄ TEEMAAN "TILAT JA
YMPÄRISTÖ" LIITTYEN. LISTATKAA VASTAUKSENNE RANSKALAISILLA VIIVOILLA.

1 Millaisia tiloihin ja ympäristöön liittyviä kehittämiskohteita oppilaitoksessanne on?

.....
.....

2 Missä tiloihin ja ympäristöön liittyvissä teoissa olette onnistuneet viimeisen vuoden aikana?

.....
.....

3 Mihin tiloihin ja ympäristöön liittyviin tekoihin sitoudutte seuraavan vuoden aikana?

.....
.....

4 Miten arvioitte ja seuraatte etenemistänne edellä päättämässänne teoissa?

.....
.....

5 Mitä muita tiloihin ja ympäristöön liittyviä tekoja oppilaitoksesne tekee?

.....
.....

6 Miten? (toimintasuunnitelma, alustava aikataulu ja vastuut)

.....
.....

Teema 4: **ASENTEET JA VUOROVAIKUTUS**

**Tavoite
4.1**

*Koulu tukee aktiivisesti sukupuolite-
toista ja syrjimätöntä kielenkäyttöä.*

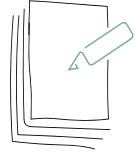

**Tavoite
4.2**

*Koulu tukee oppilaiden
käyttäytymistä sukupuolitietoisesti ja
yhdenvertaisesti.*

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

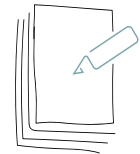
Koulu toimii aktiivisesti kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän päättämiseksi.

Henkilökunnan nonverbaalinen vuorovaikutus on tasa-arvoista ja yhdenvertaista.

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

**Tavoite
4.5**

Oppilaat osallistuvat syrjinnän, seksuaalisen häirinnän ja muun sukupuoleen perustuvan väkivallan lopettamiseksi tähtäävään toimintaan.

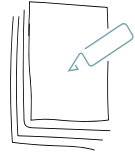

**Tavoite
4.6**

Koulu tarjoaa oppilaille monipuolisia leikki- ja pelimahdollisuuksia sekä välineitä.

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

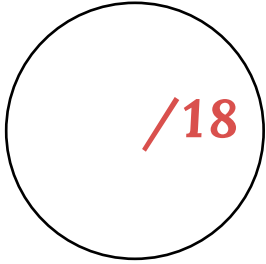
Erytishuomio tästä tavoitteesta:

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erytishuomio tästä tavoitteesta:

**TEEMAN "ASENTEET
JA VUOROVAIKUTUS"
KAIKKIEN
TAVOITTEIDEN PISTEET
YHTEENSÄ**

0-3 pistettä PUUTTUVAA
4-8 pistettä ALKAVAA
9-14 pistettä KEHITTYVÄÄ
15-18 pistettä VAKIINTUNUT

Saavutettu taso:

**POHTIKAA MYÖS SEURAAVIA AVOIMIA KYSYMYKSIÄ TEEMAAN "ASENTEET JA
VUOROVAIKUTUS" LIITTYEN. LISTATKAA VASTAUKSENNE RANSKALAISILLA
VIIVOILLA.**

1 Millaisia asenteisiin ja vuorovaikutukseen liittyviä kehittämiskohteita varhaiskasvatusyksikössä on?

.....
.....

2 Missä vuorovaikutukseen ja asenteisiin liittyvissä teoissa olette onnistuneet viimeisen vuoden aikana?

.....
.....

3 Mihin vuorovaikutukseen ja asenteisiin liittyviin tekoihin sitoudutte seuraavan vuoden aikana?

.....
.....

4 Miten? (toimintasuunnitelma, alustava aikataulu ja vastuut)

.....
.....

5 Miten arvioitte ja seuraatte etenemistänne edellä päättämässänne teoissa?

.....
.....

6 Mitä muita teemaan liittyviä tekoja varhaiskasvatusyksikössä tekee?

.....
.....

Teema 5: **HUOLTAJAT JA SIDOSRYHMÄT**

**Tavoite
5.1**

Koulu ottaa huoltajat mukaan osaksi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä.

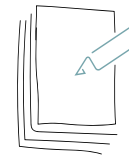

**Tavoite
5.2**

Koulu tukee tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä yhdessä muiden yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa.

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erytöshuomio tästä tavoitteesta:

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

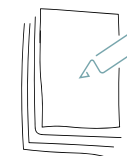
Erytöshuomio tästä tavoitteesta:

Oppilaat edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta lähiyhteisössään ja laajemmin yhteiskunnassa.

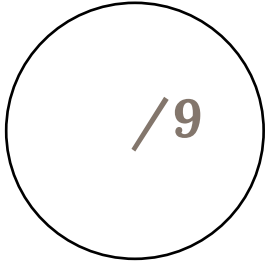
Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

Five horizontal dotted lines for writing notes.

TEEMAN "HUOLTAJAT JA SIDOSRYHMÄT" KAIKKIEN TAVOITTEIDEN PISTEET YHTEENSÄ

0-2 pistettä PUUTTUVA
3-5 pistettä ALKAVA
5-7 pistettä KEHITTYVÄ
7-9 pistettä VAKIINTUNUT

Saavutettu taso:

POHTIKAA MYÖS SEURAAVIA AVOIMIA KYSYMYKSIÄ HUOLTAJIIN JA SIDOSRYHMIIN LIITTYEN. LISTATKAA VASTAUKSENNE RANSKALAISILLA VIIVOILLA. POHTIKAA MYÖS SEURAAVIA AVOIMIA KYSYMYKSIÄ HUOLTAJIIN JA SIDOSRYHMIIN LIITTYEN. LISTATKAA VASTAUKSENNE RANSKALAISILLA VIIVOILLA.

Millaisia huoltajiin ja sidosryhmiin liittyviä kehittämiskohteita oppilaitoksessanne on?

.....
.....

Missä huoltajiin ja sidosryhmiin liittyvissä teoissa olette onnistuneet viimeisen vuoden aikana?

.....
.....

Mihin huoltajiin ja sidosryhmiin liittyviin tekoihin sitoudutte seuraavan vuoden aikana?

.....
.....

Miten arvioitte ja seuraatte etenemistänne edellä päättämässänne teoissa?

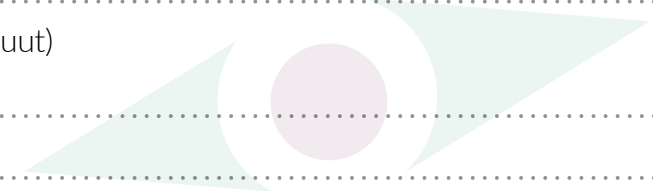
.....
.....

Mitä muita huoltajiin ja sidosryhmiin liittyviä tekoja oppilaitoksesne tekee?

.....
.....

Miten? (toimintasuunnitelma, alustava aikataulu ja vastuut)

.....
.....

KOKONAISPISTEET:

/69

0-13 pistettä PUUTTUVA
14-32 pistettä ALKAVA
33-58 pistettä KEHITTYVÄ
59-69 pistettä VAKIINTUNUT

Saavutettu taso:

Päivämäärä:

Tämän tehtäväkirjan tuotoksena syntyneet tavoitteet ja kehittämiskohteet kirjataan (minne):

.....

Niiden toteutumista mitataan:

.....

Seuraava seurantakerta on:

.....

Toimenpanosta vastaa:

.....

Seurannasta vastaa:

.....

